

עבודת השעה

פירוש "אמור"

לפי מדרש זה ופרושו, לכאורה המחלקת הראשונה בין משה רבנו ושלמה המלך היא כיצד להתגבר על יצר הרע? האם להביא את היצר הרע לידי נסיון ולהתגבר עליו ועל ידי כך לחסנו מפתויים, או עדיף שלא להביאו כלל לידי נסיון, כפי שאנו מבקשי בתפלת הבקור: ואל תביאנו לא לידי נסיון ולא לידי ביוזן. שאם נגיע לידי נסיון, יתכן שלא נעמד בו וזה יגרם לנו לביוזן, לכן עדיף שלא נגיע לנסיון כלל. והמסקנה לפי כלם היא, שאל לנו לגרות את היצר כלל. ומי שיעשה זאת, ואפילו שיתגבר על כך, יעמד על כל אלה למשפט לפני האלוקים. בעל המדרש מביא את כל האמור לעיל בקשר למצות הבאת העמר. ונשאלת השאלה: מה שיכות מצות העמר לכל האמור לעיל? בספר "הכתב והקבלה" אומר שבשם "עמר" גלוש השעבוד לקדוש ברוך הוא, כמו "והתעמר בו ומכרו" (דברים, כי תצא כד, ז). הימים נקראים ימי העמר, היינו ימי ההשתעבדות, אנו סופרים את הימים מאז התחלנו להשתעבד לקדוש ברוך הוא. הספירה מגיעה לשיאה עם מתן תורה. וכשם שהעמר בפעל מראה את מאסר השבולים (עמר = שבילים אגדות), כך הוא מסמל את המאסר הרוחני של בטול תאות לבנו והשתעבדות לעבודת ה'. לכן עם השלמת ימי העמר, נקרא החג: "שבועות", שענינו גם כן שבו ומאסר רוחני, ובגלל אותו טעם קראוהו חכמים: "עצרת", מלשון עצור, ע"כ.

לפי האמור לעיל, יש בלשון "עמר" ענין של הכנעה, בטול עצמי והשתעבדות. לבטל את יצרנו למצות הבורא. ולכן מביאים עמר מהשעורים, כי השעורים נחשבים למאכל פחות, מאכל בהמה, ואותו קרבן עמר שעורים מהווה המשך לימי הפסח שאוכלים מצה ושורפים את החמץ. כי בחו"ל מסמלת שרפת החמץ את שרפת יצר הרע. ואוכלים מצה אשר החמיצה, שאין בה נפחיות, וזה מסמל את בטול הנאווה העצמית. ובהמשך לזה מביאים מנחת עמר משעורים, בצורת מצה שלא חמץ, גם כן להראות על ענין הכנעת יצר הרע. והנה שיא הבטול מגיע ביום מתן תורה, אך דוקא אז מקריבים מנחת שתי הלחם מחטים, וזוהי מנחת צבור יחידה הנעשית חמץ. לסמל, שלאחר הכנעת יצר הרע, אם הוא מתעורר שוב ומגביה עצמו כאותו חמץ, הפתרון לכך הוא כמובא הנגמרא (קדושין ל ע"ב) אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תכלין, ואם אתם עוסקים בתורה – אין אתם נמסרים בידו. תנא דבי רבי ישמעאל: בניו אם פגע בך מנהל זה, משכחו לבית המדרש. אם אבן הוא נמוח, ואם ברזל הוא מתפוצץ, שנאמר: "הלא כה דברי כאשר נאם ה' וכפטיש יפצץ סלע" (ירמיה כג, כט) אם אבן הוא נמוח, שנאמר: "הוי כל צמא לכו למים" (ישעיה נה, א), ואומר: "אבנים שחקו מים" (איוב יד, ט), ע"כ. לכן, דוקא ביום נתינת

"דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן" (אמר בני) אמרו חז"ל במדרש ויקרא רבה (פח, א) על הכתוב: "דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם כי תבאו אל הארץ אשר אני נתן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן" הדא הוא דכתיב: "מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש" (קהלת א, ג). אמר רבי בנימין בן לוי: בקשו לגנוס ספר קהלת, שמצאו בו דברים שהם נוטין לצד מינות, אמרו: כך היה ראוי שלמה לומר: "שמח בחור בילדותו ויטיב לבד בימי בחורותיו" (שם יא, ט)? משה אמר: "ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" (במדבר, שלח טו לט) ושלמה אמר: "והלך בדרך לבד ובמראה עיניו" (קהלת יא ט)?! אלא התרה רצועה, לית דין ולית דין? כיון שאמר: "ודע כי על כל אלה יביאך האלוקים במשפט" (שם), אמרו: יפה אמר שלמה, ע"כ.

אומר על כך הפרוש "יפה תאר": שלמה צוה לבני הנעורים כי יקדו אל מקום התענוגים ויתגורו ביצרים להתגבר עליהם, ובוזה ילמדו את לבבם בטח בארץ ולא יכשלו עוד בהליכתם, וזה שאמר: "שמח בחור בילדותו ויטיב לבד בימי בחורותיו". ואם יסיתך יצר הרע ללכת בדרך שרירות לב רע, אז – "ודע כי על כל אלה יביאך האלוקים במשפט" שים נא זאת תמיד לגנך עיניך כי עין רואה ואין שומעת וכל מעשיך בספר נכתבים. אבל באמת גם זה חטא הוא, כי להלך בדרך לא טוב, יאשם האיש בנפשו פן יקש ויאשם, וכאשר אמר משה: "ולא תתרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם", וצריך האדם להתרחק בכל מה דאפשר מחטאת. אבל באחרונה דקדקו במה שאמר שלמה: "ודע כי על כל אלה וגו'", כי גם על השמחה בילדותו ולהיטיב את לבו בימי בחורותו ישפט ה' למה הביא את נפשו לידי נסיון, ולכן אמר: יפה אמר שלמה, ע"כ.

הפסרה: "והכחולנים הללוים"

התורה, אפשר להביא מנחת חטה שנאפית חמץ. לפיכך, כשרדש המדרש על הכתוב של הבאת העמר, המספול את ההכנה לה' והתעמרות ביצר הרע, מצא לנכון להביא את המחלוקת הראשונית בין משה רבנו לשלמה המלך ביצד הדרך להלחם ביצר הרע. בסופו של דבר גם שלמה המלך אמר שאסור לאדם להתנרות ביצר הרע, ואם יתגרה בו, אפלו שיכול לו, יעמד לעתיד לבוא בדין על כך לפני הקדוש ברוך הוא (אור חדש)

"וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עמר התנופה שבע שבתות תמימת תהינה: עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה' "
(אמר כה, ט"ו)
כאן מודיענו הכתוב חיוב ספירת העמר שנאמר: וספרתם לכם ממחרת השבת. היינו מיום השני של פסח שהוא היום שמביאים בו העמר. מתחילים בו למנות ומונים שבע שבתות תמימות, וביום החמשים שהוא חג השבועות מביאים המנחה החדשה. ואע"פ שהכתוב אומר ממחרת השבת, אל תשעו לומר שהכונה ממחרת שבת בראשית כפי שפרשו הקראים, אלא הכונה ליום טוב, והוא יום הראשון של פסח, שכן דרך הכתוב לקרא ליו"ט שבת, כפי שאנו רואים להלן שהתורה קראה לר"ה ויו"כ שבתות.

סיפור בהמשכים "בני הנסתרים" חלק א.

שנים רבות שמש שמעון-ליב בלן בית-המרחץ המרכזי בעיר מינסק. בעיני הכל היה אדם פשוט ועם-הארץ. כמו רבים מהיהודים הפשוטים בעיר היה חבר ב'חברת התהלים' העירונית, והשתתף באמירת תהלים. מינסק היתה עיר תורה נודעת, אשר הצמיחה למדנים גדולים. ישיבות היו בה לרב, ובגי התורה נדדו משעור אחד למשנהו ומבית-מדרש זה לאחר. יהודים שאינם בני תורה כמעט לא נחשבו בעיני בני העיר. הללו פנו על שם עסוקם, כמו שמעון-ליב תבן, ולכל היותר צינו את מעשיהם הטובים או את אמירת התהלים שלהם. בית-המרחץ במינסק לא פעל כל ימות השבוע. את הימים והשעות שבהם היה פנוי מעבודה נצל שמעון-ליב לשוטטות בעיר. גם התנהגותו זו תרמה לרשם שהוא בטלן שאינו מסוגל לקחת ספר וללמוד ובכל זאת הבחינו הכל כי שמעון-ליב מרבה לעשות מעשי חסד. אם נודע לו כי פלוני נקלע לקשיים והוא זקוק בדחיפות להלוואה, לא עבר זמן והוא השיג אותה בעבורו. משפחות נזקקות נהנו לקבל מידו סלי מזון, עצי הסקה ובגד לחג. כשנולד נחמן-יצחק, בנם הצעיר של שמעון-ליב ואשתו, נודע בעיר כי הילד בעל פשרונות מזהירים. נחמן-יצחק שקד על למודיו ועד מהרה נעשה למזן מפלג. המלמדים נהגו לתהות כיצד ילד פשרוני כל-כך ותלמיד-חכם הוא בנו של אדם פשוט ועם-הארץ. עברו השנים ושמעון-ליב נפטר לבית עולמו. רבים מבני העיר, שהפירו את מעשי החסד שלו, באו ללוותו בדרך האחרונה. ביניהם היו גם תלמיד-חכמים, שבאו מתוך כבוד שרחשו לבנו, נחמן-יצחק. המלוים לא צפו לשמע נאומי הספד על האיש, שהיה בעיניהם יהודי פשוט, אולם דוקא נחמן-יצחק בנו קם והחל להספידו במלים בלתי-רגילות. הנאספים נדהמו לשמע מפי הבן כי שבחו של אביו לא היה במעשיו הטובים בלבד, אלא דוקא בגדלותו בתורה. "מורי ורבי", זעק הבן בקול בוכים וספר, כי אביו היה מורו ורבו העקר, וממנו למד את רב תורתו. הדבר היה לפלא בעיני הכל. רק עתה החלו להבין כי שמעון-ליב הבן היה צדיק נסתר, ובמראויו החיצוני ובשוטטותו בעיר הצליח להסתיר את עצמו. מיד העמיד בית-הדין מנגן אנשים על קברו והללו בקשו בשם כל אנשי העיר מחילה על שלא נהגו בו כבוד ראוי. כמו-כן הכריזו שכל מי שפגע בכבודו ילך בעצמו לבקש סליחה. מאז נהגו רבים מתושבי העיר לפקד את קברו של שמעון-ליב ולהתפלל שם. שמעון-ליב היה חבר בחבורות הצדיקים הנסתרים, שבראשם עמד רבי אליהו בעל-שם מוורמזה. הם חיו בתוך קהלות ישראל או נדדו ממקום למקום, ובפעלותיהם לעורר את המון העם לעבודת ה' זרעו את הצמיח הראשונים לתנועת החסידות, שקמה מאחר יותר על-ידי רבי ישראל בעל-שם טוב. **ההמשך ב"ה בעלון הבא.**

כשם שהשבת נקרא כך מפני שבו שובתים ממלאכה, אף המועדים נקראים כך מפני שבהם שובתים ממלאכה. והקראים אומרים שממחרת השבת הנאמר כאן הכונה למחרת שבת בראשית, ולכן הם מתחילים תמיד לספר ימי העמר ביום א', ושבועות חל אצלם תמיד ביום ראשון. אבל חכמינו ז"ל הוכיחו מכמה מקומות שהכונה למחרת יו"ט ראשון של פסח, כפי שנביא הראיות אחת לאחת להלן. ולכן יכול שבועות לחול בכל יום מימי השבוע.

שהכתוב אומר כאן: תספרו חמשים יום, ר"ל שאין ימי ההעמר יכולים להיות יותר מחמשים יום, ואם ממחרת השבת שאומר הכתוב הכונה לשבת ממש, ותמיד מתחילים למנות ביום ראשון, כפי שסוברים הקראים, נמצא שפעמים ימי העמר הם נ"א יום ופעמים נ"ב ופעמים נ"ג ופעמים נ"ד ופעמים נ"ה ופעמים נ"ו. למשל: אם חל פסח ביום ו' וימי העמר מתחילים למנותם מיום א', כפי שאומרים הם, הרי ימי העמר נ"א יום ואם חל ביום ה' הם נ"ב ואם חל בדר' הם נ"ג ואם חל בג' הם נ"ד ואם חל בב' הם נ"ה ואם חל ביום א' הם נ"ו, וממילא אין המנגן קבוע בכל שנה ואינם תמיד נ' יום כפי שאומר הכתוב. אלא בודאי הכונה ממחרת השבת הוא ממחרת יו"ט ראשון של פסח.

פינת ההלכות "שחרית ומנחה בראש חודש" (סימן תיד)

ח. מי שמספק אם הזכיר יעלה ויבוא בתפלת שחרית או מנחה של ראש חודש, דינו כאלו ודאי לא הזכיר יעלה ויבוא. ואם נזכר אחד שסיים תפלתו, כשחזר להתפלל יעשה תנאי ויאמר, שאם שכח להזכיר יעלה ויבוא תהיה תפלה זו לחובה, ואם הזכיר יעלה ויבוא תהיה תפלה זו לנדבה. ואם ארע דבר זה בשבת, אף על פי כן יחזר ויתפלל, ויחשב בלבו תנאי של נדבה. [ילקוט יוסף חלק א' מהדורת תשמ"ה עמוד ר. יביע אמר חלק ב' סימן ט אות חט, וסימן י אות א].

ט. מי שנשתתק באמצע שמונה עשרה באיזה הלכה, ואין לו אפשרות אחרת לברר הדין אם יכול להמשיך בתפלתו או לא, רשאי לעקר רגליו ולהביא ספר לעזר. [ראה לעיל סימן קד סעיף ה'. ובילקוט יוסף חלק א' מהדור"ק תשמ"ה עמוד קעז, ושבת ברוך ה' עמוד רעח].

י. תלמיד חכם שהצבור ממתינים לו שסיים תפלתו אם שכח לומר יעלה ויבוא באפן שצריך לחזר מתחלת רצה, וחושש לטרח צבור, אסור לו לדמו לשליח צבור שיתחיל בתפלת החזרה. אבל אם הוא נטרד ע"י שממתינים לו, ואינו יכול לכוון היטב, רשאי להסב פניו לשליח צבור ולדמו שיתחיל בחזרה. [שם עמ' קנ הערה בנ].

עלון זה לעילוי נשמת!

ברוך עובדיה בן שרה	יגאל יוכפד בן שושנה
שרה בת סלמה	שלום בן משה
אסתר בת חנה	שלום בן אברהם
ציון עובדיה בן רחל	יחזקאל אליהו בן סמרה
נעמי לקס בת אסתר	יעקב לקס בן אסתר
רחל עובדיה בת אסתר	רבקה בת כאוגו וחנוניה
שלמה בן אליהו ושרה	אברהם דמתי בן אסתר
דוד שורמון בן חוה	יוסף צברי בן אהרון

ת. נ. צ. ב. ה.

עורך ומגיש: שלום ע.

המעוניינים לקבל את העלון למייל בתפוצה שבועית:
יש לשלוח הודעה לאימייל: avodat.ase@gmail.com
כמו כן ניתן להוריד את העלון באתרי "לדעת" ו"דרשו" ועוד..